

וכמה שאר הלחם צריך להיות אפוי כדי לצאת בו ידי חובה?

אומרת הברייתא: "תנו רבנן: יוצאין במצה נא, ובמצה העשויה באילפס" כלומר שנאפתה בסיר. מה זה מצה נא? אם המצה אפויה מעט למרות שאינה אפויה עד הסוף, יוצאים באכילתה ידי חובת אכילת מצה בפסח. מה מידת האפיה שממנה המצה נחשבת לאפויה נא? "אמר רב יהודה אמר שמואל: כל שפורסה ואין חוטינן נמשכין הימנה". אם המצה עדין לא פריכה וחוטי הבצק נמשכים בזמן התלישה, זה לא לחם, זה עדין בצק.

"אמר רבא: וכן לענין לחמי תודה". למרות שבלחמי קרבן התודה יש דין נוסף, שכל לחם צריך להיות אחוד ולא פרוס, ולמרות שהאפוי נא מתפרק בקלות, זה לא נחשב פרוס.

המשנה אמרה שאסור שלחם התודה יהיה חוץ לחומה. שואלת הגמרא על איזו חומה מדובר? נחלקו בכך האמוראים, רבי יוחנן אמר: חוץ לחומת בית פגני, וריש לקיש אמר: חוץ לחומת העזרה. ריש לקיש אמר חוץ לחומת העזרה, כי כתוב על כלומר על יד בסמוך, בעזרה שבה נשחט הקרבן. ורבי יוחנן אמר חוץ לחומת בית פגני שנמצא מחוץ להר הבית, אבל אם הלחם נמצא בהר הבית, חוץ לעזרה בלבד, הוא קדוש, כי אין צורך שיהיה על בסמוך ממש.

ושוב יש דין דומה בהלכות פסח, שכן שנינו במשנה: (פסחים דף סג ע"א) "השוחט את הפסח על החמץ – עובר בלא תעשה, רבי יהודה אומר: אף התמיד" – כלומר תמיד של ערב פסח. ואותם האמוראים נחלקו גם פה, "אמר ריש לקיש: לעולם אינו חייב – עד שיהא או לשוחט או לזרוק או לאחד מבני חבורה עמו בעזרה", כי לדעתו הפסוק לא תזבח על חמץ דם זבחי, פירושו שלא יהיה החמץ על יד ובסמוך לשחיטה, והחמץ אינו נחשב שהוא נמצא כאן למרות שהוא רכוש של השוחט שנמצא כאן. "ורבי יוחנן אמר: אף על פי שאין עמו בעזרה", גם אז עוברים על האיסור, כי לא צריך שיהיה על יד ממש. והאיסור אינו בגלל שהחמץ הוא רכוש, שהרי גם חלות התודה לא צריכות להיות בעזרה לדעת רבי יוחנן, למרות שהן לא רכוש של השוחט. הלכה כרבי יוחנן לא רק משום הכלל שבדרך כלל הלכה כמותו במחלוקות עם ריש לקיש, אלא גם משום שנמצאה ברייתא שאומרת כמותו: "השוחט את התודה לפני, ולחמה חוץ לחומת בית פאגי – לא קדש הלחם".

אומרת המשנה: "השוחט את התודה לפני", כלומר בהמת קרבן התודה נשחטה כהלכתה ברחבת העזרה, "ולחמה חוץ לחומה" אבל הלחם הקרב יחד עם קרבן התודה היה באותו זמן מחוץ לחומה שהלחם היה אמור להיות בתוכה, – "לא קדש הלחם", כי כתוב: (ויקרא ז, יג) על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמים, מכאן דורשים בגמרא שזביחת כלומר שחיטת הקרבן היא שמקדשת את הלחם להיות חלק מהקרבן. וכתוב על חלות לחם כלומר על יד הלחם תהיה השחיטה, וכיון שהלחם לא היה במקום, הוא לא התקדש יחד עם הקרבן. "שחטה עד שלא קרמו פניה בתנור, ואפילו קרמו כולן חוץ מאחד מהן – לא קדש הלחם", צריך שכל ארבעים החלות יהיו לחם אפוי כבר בזמן השחיטה, כי בפסוק כתוב על חלות לחם, ולא בצק. וכאשר פני הלחם כלומר המשטח החיצון הפונה לחום, כבר קרם והתקשה, זה כבר לחם.

אותו קרום של הלחם שנאפה ראשון מוזכר גם בפרק כל ישראל יש להם חלק שבמסכת סנהדרין (דף קב ע"ב). מסופר שרב אשי התכונן לשיעורו על שלשת המלכים שאין להם חלק לעולם הבא, והודיע: מחר נדבר על שלשת החברים האלה. התגלה אליו המלך מנשה בחלום וגער בו: אתה קורא לנו חברים שלך ושל אבא שלך?! שאלה, איפה בלחם צריך לבצוע כדי לברך המוציא? – ענה רב אשי: אני לא יודע. – אמר לו: מהיכן צריך לבצוע להמוציא לא למדת, ואתה קורא לנו חברים שלך?! – אמר לו: אז תלמד אותי, ומחר אדרוש את הדין בשיעור בשמך. אמר לו: מהמקום שנאפה תחילה ונעשה קרום. אמר לו: מאחר שאתם כל כך חכמים, למה עבדתם לעבודה זרה? אמר לו: או הו, אם היית שם – היית מרים למעלה את שיפולי גלימתך כדי לרוץ אחריי לעבוד עבודה זרה, כי יצר הרע היה אז עצום. למחרת הודיע רב אשי לתלמידים: נדרוש בשיעור על אותם מלכים גדולים ועצומים.

מה רצה מנשה ללמד את רב אשי דוקא בדין של קרום הלחם הנאפה תחילה? שהתחלה היא החשובה ביותר בהיותה הבסיס לכל. אותם דורות נאלצו להתמודד עם יצר רע עצום והם היו פורצי הדרך. והדורות הבאים צריכים לזכור שעם כל מעלותיהם, הם רק גמדים שעומדים על כתפי ענקים.